

Πρωτοχρονιά με τὸν Φῶτη Κόντογλου: Καρδία συντετριμμένη καὶ τεταπεινωμένη... (Κόντογλου Φώτης)

[Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Λογοτεχνία \(ποίηση & πεζογραφία\)](#)

Ξημέρωμα 1ης Ἰανουαρίου 1950

Ἐχτές, παραμονή τῆς Πρωτοχρονιάς, ἤμουνα ξαπλωμένος στὸ κουβούκλι μας, περασμένα τὰ μεσάνυχτα, καὶ συλλογίζομουνα.

Εἶχα δουλέψει νυχτέρι γιὰ νὰ τελειώσω μία Παναγία Γλυκοφιλοῦσα καὶ δίπλα μου καθότανε ἡ γυναίκα μου καὶ ἔπλεκε. Ὅποτε δουλεύω, βρίσκουμαι σὲ μεγάλη κατάνυξη καὶ ψέλνω διάφορα τροπάρια. Σιγώπελνα, λοιπὸν, ἐκεῖ πού ζωγράφιζα τὴν Παναγία καὶ ἡ Μαρία ἔψελνε καὶ κείνη μαζί μου μετὴ γλυκειὰ φωνή της. Βλογημένη γυναίκα μου ἔδωσε ὁ Θεός, ἃς εἶναι δοξασμένο τ' ὄνομά του γιὰ ὅλα τὰ μυστήρια τῆς οἰκονομίας του. Τὸν εὐχαριστῶ γιὰ ὅσα μοῦ ἔδωσε καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα γιὰ τὴν ἀπλή τὴ Μαρία, πού μοῦ τὴ δώρησε συντροφιά στὴ ζωὴ μου, ψυχὴ θρησκευτικὴ, ἕνα δροσερὸ ποταμάκι πού γλυκομουρμουρίζει μέρα-νύχτα δίπλα σ' ἕναν παλιὸν καστρότοιχο...

...Κοντά μου κάθεται καὶ με συντροφεύει, ἡμερὸς ἄνθρωπος, Μαρία ἡ Ἀπλή. Ἐκείνη πλέκει εἴτε ράβει, κι ἐγὼ δουλεύω τὴν ἁγιασμένη τέχνη μου καὶ φιλοτεχνῶ εἰκονίσματα, πού τὰ προσκυνᾷ ὁ κόσμος. Τί χάρη μᾶς ἔδωσε ὁ Παντοδύναμος, πού τὴν ἔχουνε λιγοστοὶ ἄνθρωποι: «Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῶν δούλων αὐτοῦ». Τὸ καλύβι μας εἶναι φτωχὸ στὰ μάτια τοῦ κόσμου καὶ μολαταῦτα, στ' ἀληθινὰ, εἶναι χρυσοπλοκώτατος πύργος κι ἡλιοστάλαχτος θρόνος, γιατί μέσα του σκηνώσε ἡ πίστη κι ἡ εὐλάβεια. Κι ἐμεῖς πού καθόμαστε μέσα, ἡμαστε οἱ πιὸ φτωχοὶ ἀπὸ τοὺς φτωχοὺς, πλὴν μᾶς πλουτίζει μὲ τὰ πλούτη του Ἐκεῖνος πού εἶπε: «Πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπέινασαν, οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ».

Ἄφοῦ, λοιπὸν, τελείωσα τὴ δουλειά μου κατὰ τὰ μεσάνυχτα, ξάπλωσα στὸ μεντέρι μου, κι ἡ Μαρία ξάπλωσε καὶ κείνη κοντά μου καὶ σκεπάσθηκε καὶ τὴν πῆρε ὁ ὕπνος. Ἔπιασα νὰ συλλογίζουμαι τὸν κόσμο. Συλλογίσθηκα πρῶτα τὸν ἑαυτό μου καὶ τοὺς δικούς μου, τὴ γυναίκα μου καὶ τὸ παιδί μου. Γύρισα καὶ κοίταξα τὴ Μαρία πού ἦτανε κουκουλωμένη καὶ δὲν φαινότανε, ἂν εἶναι ἄνθρωπος ἀποκάτω ἀπὸ τὸ σκέπασμα. Κι εἶπα: Ποιὸς μᾶς συλλογίζεται; Οἱ ἄνθρωποι λένε λόγια πολλὰ, μὰ δὲν πιστεύουνε σὲ τίποτα, γι' αὐτὸ εἶπε ὁ Δαυὶδ: «Πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης». Γύρισα καὶ κοίταξα τὸ φτωχικὸ μας, ποῦνε σὰν ξωκλήσι, στολισμένο μὲ εἰκονίσματα καὶ με ἁγιωτικὰ βιβλία, χωμένο ἀνάμεσα στ' ἀρχοντόσπιτα τῆς Βαβυλώνας, κρυμένο σὰν τὸν φτωχὸ πού ντρέπεται μὴ τὸν δεῖ ὁ κόσμος. Ἡ καρδιά μου ζεστάθηκε κρυμένη καὶ κείνη μέσα μου. Ἔνοιωσα πὼς ἡμῶνα χωρισμένος ἀπὸ τὸν κόσμο, κι οἱ λογισμοί μου πὼς ἦτανε καὶ κεῖνοι κρυμένοι πίσω ἀπὸ τὸ καταπέτασμα πού χώριζε

τὸν κόσμον ἀπὸ μένα καὶ πὼς ἄλλος ἥλιος κι ἄλλο φεγγάρι φωτίζανε τὸν δικό μας τὸν κόσμον. Κι ἀντὶ νὰ πικραθῶ, εὐφράνθηκε ἡ ψυχὴ μου πὼς μ' ἔχουνε ξεχασμένο, κι ἡ χαρὰ ἢ μυστικὴ πού τὴ νοιώθουνε ὅσοι εἶναι παραπεταμένοι, ἄναψε μέσα μου ἡσυχὰ κι εἰρηνικά, κι ἡ παρηγοριὰ μὲ γλύκανε σὰν μπάλαμο ἀνακατεμένη μὲ τὸ παράπονο. Καὶ φχαρίστησα Ἐκεῖνον, πὺ φανερώνει τέτοια μυστήρια στὸν ἄνθρωπο καὶ πὺ κάνει πλούσιους τοὺς φτωχοὺς, τοὺς χαρούμενους, τοὺς θλιμμένους, πὺ δίνει μυστικὴ συντροφιά στοὺς ξεμοναχιασμένους καὶ πὺ μεθ' ἡμᾶς μὲ τὸ κρασί τῆς τράπεζάς του, ὅσους κρεμάσανε τὴν ἐλπίδα τους σὲ Κεῖνον. Ἄν δὲν ἤμουν φτωχὸς καὶ ξευτελισμένος, δὲν θὰ μπορούσα νὰ ἀξιωθῶ τούτῃ τὴν πονεμένη χαρὰ, γιατί δὲν ξαγοράζεται μὲ τίποτα ἄλλο, παρεκτὸς μὲ τὴν συντριβὴ τῆς καρδιάς, κατὰ τὸν Δαυὶδ πὺ λέγει: «Κύριε, ἐν θλίψει ἐπλάτυνάς με». Ἐπειδὴ, ὅποιος δὲν πόνεσε καὶ δὲν ταπεινώθηκε, δὲν παίρνει ἔλεος. Ἔτσι τὰ θέλησε ἡ ἀνεξιχνίαστη σοφία. Μὰ οἱ ἄνθρωποι δὲν τὰ νοιώθουνε αὐτά, γιατί δὲν θέλουνε νὰ πονέσουνε καὶ νὰ ταπεινωθοῦνε, ὥστε νὰ νοιώσουνε κάποιο πράγμα πὺ εἶναι παραπέρα ἀπὸ τὴν καλοπέραση τοῦ κορμιοῦ κι ἀπὸ τὰ μάτια πάθη τους.

Ὅλοένα, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω, ἀνεβαίνανε τὰ δάκρυα στὰ μάτια μου, δάκρυα γιὰ τὸν κόσμον καὶ δάκρυα γιὰ μένα. Δάκρυα γιὰ τὸν κόσμον, γιατί γυρεύει νὰ βρεῖ τὴ χαρὰ ἐκεῖ πὺ δὲν βρίσκεται, καὶ δάκρυα γιὰ μένα, γιατί πολλές φορές δεῖλιασα μπροστὰ στὴ φτώχεια καὶ στοὺς ἄλλους πειρασμούς καὶ δικαίωσα τοὺς ἀνθρώπους, ἐνῶ τώρα ἔνοιωσα πὼς δὲν παίρνει ὁ ἄνθρωπος μεγάλο χάρισμα χωρὶς νὰ περάσει μεγάλον πειρασμό. Κι ἀντρεύθηκα κατὰ τὸ πνεῦμα, κι ἔνοιωσα πὼς δὲν φοβᾶμαι τὴ φτώχεια παρὰ πὼς τὴν ἀγαπῶ.

Καὶ κατάλαβα καλὰ, πὼς δὲν πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀγαπήσει ἄλλο τίποτα ἀπὸ τὸν πόνο του, γιατί ἀπὸ τὸν πόνο ἀναβρῦζει ἡ ἀληθινὴ χαρὰ κι ἡ παρηγοριά, κι ἐκεῖ βρίσκονται οἱ πηγὲς τῆς ἀληθινῆς ζωῆς.

Ἀληθινά, ἡ φτώχεια εἶναι φοβερὸ θηρίο. Ὅποιος τὸ νικήσει ὅμως καὶ φτάξει νὰ μὴν τὸ φοβᾶται, θὰ βρεῖ μεγάλα πλούτη μέσα του. Τούτῃ τὴν ἀφοβία τὴ δίνει ὁ Κύριος, ἅμα ταπεινωθεῖ ὁ ἄνθρωπος. Σ' αὐτὸν τὸν πόλεμο, πὺ ἡ ἀντρεία λέγεται ταπείνωση καὶ τὰ βραβεῖα εἶναι καταφρόνηση καὶ ἐξευτελισμός, δὲν βα-στᾶνε οἱ ἀντρεῖοι τοῦ κόσμου. Ὅποιος δὲν περάσει ἀπὸ τὴ φωτιὰ τῆς δοκιμῆς, δὲν ἔνοιωσε ἀληθινὰ τί εἶναι ἡ ζωὴ, καὶ γιατί ὁ Χριστὸς εἶπε: «Ἐγὼ εἶμαι ἡ ζωὴ» καὶ γιατί εἶπε πάλι: «Μακάριοι οἱ πικραμένοι, γιατί αὐτοὶ θὰ παρηγορηθοῦνε». Ὅποιος δὲν ἀπελπί-σθηκε ἀπὸ ὅλα, δὲν τρέχει κοντὰ στὸν Θεό, γιατί λογαριάζει πὼς ὑπάρχουνε κι ἄλλοι προστάτες γι' αὐτόν παρεκτὸς τοῦ Θεοῦ.

Κι ἐκεῖ πὺ τὰ συλλογιζόμουν αὐτά, ἔνοιωσα μέσα μου ἕνα θάρρος καὶ μία ἀφοβία ἀκόμα πιὸ μεγάλη, κι εἰρήνη μὲ περισκέπασε, κι εἶπα τὰ λόγια πὺ εἶπε ὁ Ἰωνᾶς μέσα ἀπὸ τὸ θεριόψαρο: «Ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου καὶ

είσήκουσέ μου. Ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τοῦ Ἄδη ἄκουσες τὴν κραυγὴ μου, ἄκουσες τὴ φωνὴ μου. Ἀβύσσου ἄπατη μὲ ἔζωσε. Τὸ κεφάλι μου χώνεψε μέσα στὶς σκισμάδες τῶν βουνῶν, κατέβηκα στὴ γῆς ποὺ τὴν κρατᾶνε ἀμπάρεις ἀκατάλυτες. Ἄς ἀνεβεῖ ἡ ζωὴ μου ἀπὸ τὴ φθορὰ πρὸς ἐσένα, Κύριε ὁ Θεός μου. Τὴν ὥρα ποὺ χάνεται ἡ ζωὴ μου, θυμήθηκα τὸν Κύριο. Ἄς ἔρθει ἡ προσευχή μου στὴν ἁγιασμένη ἐκκλησιά σου. Ὅσοι φυλάγουνε μάτια καὶ ψεύτικα, θὰ παρατηθοῦνε χωρὶς ἔλεος. Μὰ ἐγὼ θὰ σὲ φχαριστήσω καὶ μὲ φωνὴ αἰνέσεως θὰ σὲ δοξολογήσω». Καὶ πάλι δόξασα τὸν Θεὸ καὶ τὸν φχαρίστησα, γιατί μ' ἔκανε ἀναίσθητο γιὰ τὶς ἡδονές τοῦ κόσμου, τόσο ποὺ νὰ συχαίνουμαι ὅσα εἶναι ποθητὰ γιὰ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ νοιώσω πὼς εἶμαι κερδισμένος, ὅποτε οἱ ἄλλοι λογαριάζουνε πὼς εἶμαι ζημιωμένος. Καὶ γιατί πῆρα δύναμη ἀπὸ Κεῖνον νὰ καταφρονήσω τὸν σατανά, ποὺ παραφυλάγει πότε θὰ λιγοψυχῆσω, κι ἔρχεται καὶ μοῦ λέγει: «Πέσε προσκύνησέ με, γιατί θὰ γίνουμε ψωμιὰ αὐτὲς οἱ πέτρες ποὺ βλέπεις». Καὶ πάλι ξανάρχεται καὶ μοῦ λέγει: «Ἔ, πὼς χαίρεται ὁ κόσμος! Ἀκοῦς τὸν ἀλαλαγμό, τὶς φωνές ποὺ βγαίνουνε ἀπὸ τὰ παλάτια ὅπου διασκεδάζουνε οἱ φτωχισμένοι ὑποταχτικοί μου, ἄντρες καὶ γυναῖκες; Πέσε προσκύνησέ με καὶ σὰν ἀπλώσεις μοναχὰ τὸ χέρι σου, νὰ τὰ πάρεις ὅλα. Ἐσὺ εἶσαι ἄνθρωπος τιμημένος γιὰ τὴν τέχνη σου. Γιατί νὰ ὑποφέρνεις, σὲ καιρὸ ποὺ αὐτοὶ χαίρουνται ὅλα τὰ καλὰ καὶ τ' ἀγαθὰ, μ' ὅλο πού δὲν ἔχουνε τὴ δική σου τὴν ἀξιοσύνη; Κοίταξε τὴ φτώχεια σου, κι ἂν δὲν λυπᾶσαι τὸν ἑαυτό σου, λυπήσου τὴν καϋμένη τὴ γυναῖκα σου καὶ τὸ φτωχὸ τὸ παιδί σου, ποὺ ὑποφέρνουνε ἀπὸ σένα!». Ἄλλη φορὰ τὸν ἄκουγα, μ' ὅλο πού δὲν ἔκανα ὅ,τι μούλεγε, μὰ τώρα τὸν ἄφησα νὰ λέγει χωρὶς νὰ τὸν ἀκούσω ὀλότελα. Ἔμενα ὁ νοῦς μου ἦτανε σὲ κείνους τοὺς θλιμμένους καὶ τοὺς βασανισμένους, ποὺ δὲν ἔχουνε ἐλπίδα, καὶ σὲ κείνους ποὺ τρώγανε καὶ πίνανε κείνη τὴ νύχτα καὶ ποὺ χορεύανε μὲ τὶς γυναῖκες ποὺ δὲν ἔχουνε ντροπὴ καὶ σὲ κείνους ποὺ μαζεύουνε πλούτη κι ἀδιαφόρετα πράματα, ποὺ δὲν μποροῦνε νὰ τ' ἀποχωριστοῦνε σὰν σιμώσει ὁ θάνατος, καὶ ποὺ καταγίνονται νὰ δέσουνε τὸν ἑαυτό τους μὲ πιὸ πολλὰ σκοινιά, ἀντὶς νὰ τὰ λιγοστέψουνε. Ἐπειδὴς οἱ δύστυχοι εἶναι φτωχοὶ ἀπὸ μέσα τους, κι ἀδειανοὶ καὶ τρεμάμενοι, καὶ θέλουνε νὰ ζεσταθοῦνε καὶ γι' αὐτὸ ρίχνουνε ἀπὸ πάνω τους ὅλα αὐτὰ τὰ πράματα, σὰν τὸν θερμιασμένον ποὺ ρίχνει ἀπάνω του παπλώματα καὶ ροῦχα, δίχως νὰ ζεσταθεῖ. Λογαριάζω πὼς οἱ σημερινοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι πιὸ φτωχοὶ στὸν ἀπομέσα πλοῦτο καὶ γι' αὐτὸ ἔχουνε ἀνάγκη ἀπὸ τόσα πολλὰ μάτια πράματα. Αὐτὰ ποὺ λένε χαρὲς καὶ ἡδονές, τὰ δοκίμασα κι ἐγὼ σὰν ἄνθρωπος καὶ πίστευα κι ἐγὼ πὼς ἦτανε στ' ἀληθινὰ χαρὰ κι εὐτυχία. Μὰ γλήγορα κατάλαβα, πὼς ἦτανε ψευτιὲς καὶ φαντασίες ἀσύστατες καὶ πὼς χοντραίνουνε τὴν ψυχὴ καὶ στραβώνουνε τὰ πνευματικὰ τῆς μάτια, καὶ τότε δὲ μπορεῖ νὰ δεῖ καὶ γίνεται κακιὰ κι ἀλύπητη στὸν πόνο τ' ἀδερφοῦ τῆς, ἀδιάντροπη, ἀκατάδεκτη, ἄθεη, θυμώτρα, αἰμοβόρα.

Ὅσοι εἶναι σκλάβοι στὴν καλοπέραση τοῦ κορμιοῦ τους, δὲν ἔχουνε ἀληθινὴ χαρά,

γιατί δὲν ἔχουνε εἰρήνη. Γιὰ τοῦτο, θέλουνε νὰ βρίσκονται μέσα σὲ φουρτούνα καὶ νὰ ζαλίζονται, ὥστε νὰ θαροῦνε πὼς εἶναι φτυχισμένοι. Ἡ χαρὰ ἢ ἀληθινὴ εἶναι μία θέρμη τῆς διάνοιας καὶ μίαν ἐλπίδα τῆς καρδιάς, ποὺ τὶς ἀξιώνονται ὅσοι θέλουνε νὰ μὴν τοὺς ξέρουνε οἱ ἄνθρωποι, γιὰ νὰ τοὺς ξέρει ὁ Θεός. Γι' αὐτό, Κύριε καὶ Θεὲ καὶ πατέρα μου, καλότυχος ὅποιος ἔκανε σκαλούνια ἀπὸ τὴ φτώχεια κι ἀπὸ τὰ βάσανα κι ἀπὸ τὴν καταφρό-νεση τοῦ κόσμου, γιὰ ν' ἀνεβεῖ σὲ Σένα. Καλότυχος ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ἔνοιωσε τὴν ἀδυναμία του ἀληθινά. Ὅσο πιὸ γλήγορα τὸ κατάλαβε, τόσο πιὸ γλήγορα θὰ ἀπογευτεῖ ἀπὸ τὸ ψωμὶ ποὺ θρέφει κι ἀπὸ τὸ κρασὶ ποὺ δυναμώνει, ἂν ἔχει τὴν πίστη του σὲ Σένα. Ἄλλοιῶς θὰ γκρεμιστεῖ στὸ βάραθρο τῆς ἀπελπισίας.

Μὲ τί λόγια νὰ φχαριστήσω τὸν Κύριό μου, ποὺ ἤμουνα χαμένος καὶ μὲ χεροκράτησε, στραβὸς καὶ μ' ἔκανε νὰ βλέπω; Ἐκεῖνος ἔστρεψε τὴν λύπη μου σὲ χαρὰ. «Διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἐξήγαγεν ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν. Μακάριος ἄνθρωπος ὁ ἐλπίζων ἐπ' Αὐτόν».

Πηγή: agiazoni.gr